

Zajączkowo_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Pniewy	PN_ZA_002
Miejscowość	Zajączkowo	PN_ZA_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	18.07.2013	Miejsce wykonania	Dom informatorki
Czas trwania	2 h	Forma i wielkość	Plik WAV; brak informacji.
Przeprowadzający	P.C.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PN_ZA_002	K	80 l.		Wieloletnia działaczka Koła Gospodyń Wiejskich.

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>„Okoliczne wioski od kiedy pamiętam , zawsze miały takie nazwy jak mają”</p> <p>„Tu był właściciel Zajązkowski się nazywał i dlatego nazwa Zajązkowo jest”.</p> <p>„Ja to w książce czytałam, to była cała historia Zajązkowa”.</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>Wieś dzieli się na kilka części.</p> <p>Zajązkowo (wieś), Zajązkowo Parcele, Zajązkowo Huby.</p> <p>Wszystkie oznaczone na mapie jako nazwy oficjalnie istniejące.</p> <p>Tymi nazwami się tam posługujemy do dzisiaj „tutejsi to wiedzą”.</p> <p>Na „Zajązkowo Huby” się mówiło że to „za jeziorem”.</p> <p>Na Zajązkowo się mówiło że „na wieś” a czasem, „Zajązkowo nad szosą” – w tej chwili będzie trochę ważniejsze, bo się teraz buduje strażnice.</p> <p>Na Zajązkowo Parcele mówiło się „na parcele”.</p> <p>Na Hubach to było kiedyś pełno gospodarstw, a teraz to wszystko zarośnięte.</p> <p>Tu był kiedyś kościół w Zajązkowie...i była parafia...i on się spalił...był też cmentarz....tam teraz jest kapliczka, ten Winiaszewski postawił.</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>Jezioro ma takie nazwy jak na mapie „Psarskie i „Zajązkowskie” – kiedyś żeśmy chodzili do kościoła do Psarskie nad jeziorem tam jest przejście.</p> <p>„Tu w Zajązkowie nie ma takich cieków wodnych , rzeczek co by miały swoje nazwy”.</p>

		„Kiedyś tu we wojnę był gospodarz majątku w Zajączkowie, jego żona miała tam kiedyś nad parcelami kawał lasu, to ona tam sobie urządziła wyścigi, to nazywaliśmy tam „na parcelach”. „To było około 1941 roku, przez całą wojnę”.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i gładów narzutowych)		Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)		Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)		Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych		Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Brak informacji.
2.	św. Marcina/11 listopada	Brak informacji.
3.	Adwent	„To już nikt na zabawę nie poszedł, to było przestrzegane...” „Pieszko, wszyscy chodzili do kościoła...kościół był za ciasny” „Dzisiaj ludzie nie przestrzegają, ale kiedyś było bardzo”.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Brak informacji.
5.	Wigilia	„Na Boże Narodzenie to Gwiazdor przychodzi, „Wigilia to była wielka uroczystość, „skibka chleba, kluski z makiem, grzyby... tak się liczyło, żeby te 12 potraw było”. „Sianko to się do dziś pod obrus kładzie...mój ojciec mi mówił,

		<p>że kiedyś, to był wstawiany snop żyta w kącie w izbie...tam, gdzie się jadło wigilie. Po wigilii, po zjedzeniu wieczerzy to brali ten snop i te słomę wiązali drzewa owocowe, żeby dobrze rodziły – to ojciec mi opowiadał (ojciec 1908 rocznik).”</p> <p>„Tak się mówiło, że zwierzęta mówią...ale to jest tylko taka...ale było coś takiego.”</p> <p>„Dawano opłatki zwierzętom, teraz to się kupuje, ale kiedyś organista roznosił...kolorowe opłatki były dla zwierząt białe dla ludzi...to ojciec krowom dawał kolorowe...teraz już tego nie ma...my tu już nie dajemy zwierzętom”.</p> <p>„U nas w domu (do 1952) to jak żeśmy wieczerze jedli to z każdej potrawy które się jadło ojciec po każdej łyżce z potrawy dawał dla zwierząt do jedzenia do miski.”</p> <p>„Miejsce (przy stole) to do dzisiaj jest zawsze zostawiane...”</p> <p>„Jemioły to ja nie pamiętam, kiedyś tego nie było...to teraz niedawno...ja tego nie uważam...może z 10 lat temu to się zaczęła tu u nas”.</p> <p>„Na Gwiazdkę po wieczerzy się prezenty dawało...Gwiazdor przynosił dzieciom”.</p> <p>„Wieczerza się zaczynała zawsze jak pierwszą gwiazdkę jak się zobaczyło, ale to jest różnie...jak syn ma dużo bydła...i przypadnie, że cielak się rodzi...to trzeba pierwsze iść i odebrać poród...to cała wieczerza przestawiona...a tak to przestrzegamy”.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>„W wigilie mięsa się nie jadło...w pierwsze święto się obiadu nie gotowało...i się do dzisiaj nie gotuje...to, co z wigilii to się je.”</p> <p>„Pierwszy dzień to w domu, drugi dzień, to dalsza rodzina przeważnie jest...i tak do dzisiaj”.</p>

7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„W dzieciństwie moim to jest nie do porównania...sztucznych ogni nie było...wszystko spokojnie było”.</p> <p>„A dzisiaj, ile to pieniędzy idzie w powietrze...ale może ja jestem wychowana na wojnie to inaczej patrzę.”</p> <p>„Jak już przyszedłam tutaj (Huby – 1952 r.) to myśmy mieli grajka zawsze jakiegoś, i żeśmy mieli zabawę w szkole (szkoła była 1-4 klasa) i w tej szkole mieliśmy sylwestra, do 1-2 w nocy się ludzie bawili. Dzisiaj już to jest prywatny dom i już nie ma tam zabaw...teraz już kupę czasu nie ma nic w Zajączkowie. Młodzi to wyjeżdżają gdzieś na zabawę, a to w Pniewach, a to gdzieś...starsi zostają w domu”.</p>
8.	Trzech Króli	<p>„Normalne święto...chodzą trzej królowie z Psarskiego z kościoła...zbierają na biednych. (Caritas), na misje świętą.”</p>
9.	Kolędnicy	<p>„Są kolędnicy, czasem jak ich nauczycielka poduczy to przyjdą zaśpiewają, ale skrzynkę mają zamkniętą. Te dzieciaczki ze szkoły się nie przebierają bardzo, jeden z gwiazdą...ksiądz ich zapowiada, na ambonie, że będą kolędnicy kolędować...to zbierają i co zbiorą to przekazują na cele charytatywne...”</p>
10.	MB Gromnicznej	<p>„Świeca obowiązkowa ...na msze świętą ze świecą do kościoła w Psarskie, to jest kościół, który ma już blisko 600 lat...”</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>„Do tego to już chyba ludzie nie przykładają wagi...tu już zabaw też żadnych nie ma...może teraz jak postawia... (strażnicę)”.</p> <p>„Dokąd ta szkoła nie była sprzedana to w szkole robili przyjęcia .ale też nie całe Zajączkowo...tylko tu te nasze Huby się schodziły...jak my te koło miały gospodyń. To się ciasto robiło...”</p> <p>„Tłusty czwartek to jest tylko taka nazwa...kto ma coś tłustego niech zje. I jak zdrowie ma”.</p> <p>„Teraz już nawet piątku nie poszczą...”</p>

12.	Topienie Marzanny	Brak informacji.
13.	Środa Popielcowa	<p>„To jest ważny, ścisły post...każdy według swojego sumienia...prócz tego, że się idzie do kościoła to nic się nie działo”.</p> <p>„To jeszcze nie tak dawno „na drugich Hubach” to jeszcze żyje...mleczarz i się jemu worki wieszalo z popiołem...dla psoty, dla głupoty...wieszano te worki”.</p> <p>„W kościele to ze spalonej palmy i tym popiołem ksiądz sypie wszystkim: „pamiętaj człowiecze, żeś z prochu powstał i w proch się obrócisz”.</p> <p>„Ci, co bardzo wierzyli, to książeczkę otwierał do nabożeństwa i popiołu nabrał dla domowników, co nie mogli iść do kościoła” ...” a teraz nie widzę tego”.</p>
14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	<p>„Poprzedni proboszcz jak był, to w zajęczkowi na parcelach tam miał pan koniki i te koniki przyprowadzili, wsadzili ministranta i on odgrywał za Pana Jezusa...i w procesji wkoło kościoła jeździł”. (w Psarskie)</p> <p>Jak się robiło palmy? „u nas jest taki zwyczaj, że rada parafialna uzgodniła, że robią 2-3 osoby z tego...Caritasu...robią bukieciki, ta palma co rośnie na drodze, ładnie jest ubrana, pęczki, przed kościołem stoją z koszykami i każdy ile Boże wrzuci do skarbonki...a oni z tych pieniędzy dla tych biednych rodzin kupują jakieś posilenie...czy coś...nikt sam nie robi palm.”</p> <p>„To rośnie u nas nad szosą...jak wiklina, tylko ma te pączki (chyba chodzi o bazie). To nie jest prawdziwa palma.</p> <p>„Palmę poświęconą się przynosi do domu...potem w kościele te palmy spalają i jest popiół”.</p>

		<p>„Palmę się też w domu pali, w kościele tylko ta co jest w kościele te palą”.</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>„W Wielki Czwartek jest ostatnia msza święta i przyniesienia Pana Jezusa do ciemnicy w piątek mszy nie ma...dopiero w sobotę...msza święta...tak jak za pierwsze święto”.</p> <p>„To już jest tak jakby pierwszy dzień Święta Zmartwychwstania Pańskiego... Po południu, wieczorem to już wszyscy do kościoła...pracuje się ... bo to dzień roboczy...”.</p>
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka) /Niedziela Wielkanocna	<p>„W sobotę święconka, całe Huby kupę lat schodziły się do nas tutaj i w pokoju świecili...a teraz już za 3 proboszcz chyba teraz jest nowy, teraz to jest już przy krzyżu...lepiej dla ludzi nie potrzebują daleko chodzić..., bo jest w zajęczkowi w 4 miejscach święconka przy krzyżach.”</p> <p>Wkład do święconki: jajka, szynka, baranek z masła, chleb...</p> <p>„Ze święconką zależy, jak komu, przeważnie chodziłam jeszcze ja jak jeszcze chodziłam...a teraz wnuczka z prawnukami...idzie...te mają małe koszyczki...”</p> <p>„Śniadanie wielkanocne...po tych postach, po tym, to jest uroczyste...teraz już 3 rok wieczorem idziemy do kościoła...jemy w gronie rodzinnym modlitwa wszyscy wspólnie przy jednym stole...”</p> <p>„Jadło się święconkę na śniadanie...wszystko co było poświęcone...to każdy po kawałeczku, po ćwiartce, żeby skosztował...a na obiad wszystko co tam się uszykowało”</p> <p>„Dzielenie się jajkiem jest taki zwyczaj, najstarsza osoba czy gospodarz podzieli to jajko, to każdy ten kawałek jajka odrobinę zabiera.”</p>

18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>„Kiedys to bardzo lali, teraz też leją z głupoty, znajomi jeden drugiego”.</p> <p>„Dawniej to chłopaki lali, chowaj się, kto może, nikt się nie pytał czy pół wiadra czy wiadro wody wylać.”</p>
19.	Zielone Świątki	<p>„Zawsze się kiedys tatarak kładło...dzisiaj już się nie kładzie...w okna się kładło...” „pytam po co? „żeby ładnie wyglądało...żeby te zielone żeby było” „dla tradycji zielonych Świątek”</p> <p>„To było zesłanie Ducha Świętego...a ducha Świętego nikt nie widzi, to tylko w sumieniu człowiek ma.”</p> <p>Pytam, czy to odganiało złe moce? „Nie, nie było takie coś, że coś chronią... teraz już nikt tego nie uznaje”.</p>
20.	Boże Ciało	<p>„Na koniec oktawy Bożego Ciała w czwartek święcenie było ziół...kiedys my robili po 5 -6 wianków każdy z innych... a teraz wszystko w jeden i tego ksiądz poświęci to cały rok wisi...”</p> <p>„Już cały tydzień te procesje były i są nadal...procesja idzie w Psarskie – wychodzi z kościoła i idzie przez 4 ołtarze...każda wioska swój ołtarz robi”</p> <p>„Na środku wioski (Psarskie) ksiądz błogosławi najświętszym sakramentem cały świat, całą ojczyne.”</p> <p>„Cały tydzień jest w koło kościoła procesja”</p> <p>„Strażacy całą oktawę Bożego Ciała prowadzą księdza z najświętszym sakramentem pod baldachimem...w mundurach idą strażaki (OSP). Ludzie normalnie ubrani...dziewczynki w białych sukienkach ubrane sypią kwiatki pod stopy.”</p> <p>„Ołtarze to mieszkańcy wioski, każda wioska ma do ubierania...w zeszłym roku to ubierały nasze Huby, w przyszłym będzie ubierała „wioska” (Zajączkowo).</p>

		<p>„Kiedyś widziałam, że ludzie brali z brzozy gałązki z ołtarza...ale w tym roku nie byłam to nie wiem...ale to takie starsze tylko biorą...ja nie brałam nigdy tego”.</p> <p>Dlaczego ludzie to brali?</p> <p>„Sąsiad mi mówił, że utknie w kapustę, żeby mu zajęce nie zjadły kapusty...tu zajęcy i tak dużo nie ma...dzików jest pełno...”</p>
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	<p>„Bukiet kwiatów, jest świecenie, dziękowanie...kiedyś się więcej wianków robiło...teraz się robi ze wszystkich rodzajów jeden i tyle”.</p> <p>„To się święci i też wywiesza w domu...”</p> <p>„Trzymaj ten wianek przez cały czas to żadne zło na ciebie nie zstąpi”.</p>
23.	MB Siewnej	<p>„To się świeciło ziarno tylko...ksiądz się modli do Pana Boga, żeby to wszystko rosło...nie wiem czy ten proboszcz nowy będzie świecił...”</p> <p>„Garstkę ziarna się świeciło...o Boże błogosławieństwo, żeby się obrodziło”.</p> <p>„Na 11 proboszczów, tylko 1 świecił ziarno”.</p>
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>„Wiadomo, to jest uhonorowanie, groby, wszystko, msza święta jest w Psarskie na cmentarzu”.</p> <p>„Każdy wie, że trzeba iść posprzątać...groby”.</p> <p>„Każdy wieńce kupuje sam, w swoim zakresie...ale my, tu synowa sama robi wieńce...najwyżej żywe kwiatki się kupi...ja kiedyś robiłam bardzo dużo...ale to jest nie do porównania co się dzisiaj wstawia...raz, że nie było pomników ...nie było stać ludzi na to”.</p> <p>„Moja mama bardzo dużo robiła wieńców...kwiaty z bibuły</p>

		robiliśmy...się maczało w parafinę... bo wosk za drogi...to one się trzymały długo...a teraz kwiaty sztuczne jak żywe...to jest nie do porównania”.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	<p>„Nie było tego, żeby coś uświetniać...teraz te 18 wszystkie, kiedyś tego nie było ....teraz może roczek wyprawiają, 18 to mają zamówione w restauracjach.”</p> <p>Zwyczaj z ciążą? „Jak mogła to jadała wszystko, różna jest natura ludzka...ja wiem, według siebie wiem, że tak jest, ale nic, żeby było zakazane...”</p> <p>Na narodziny? „Każdy się cieszył, byle było zdrowe”.</p> <p>Chrzcziny - „Każdy według swoich możliwości, nie żeby tam urządzać wielkie...każdy w swoim najbliższym gronie”.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>Ślub „tam kiedyś było, że przychodzili ze szkłem i zaczęli trzaskać... ale jak wyszedł młody z butelką wódki to przestawali, bo to było tylko po to żeby dostać.</p> <p>„Teraz słyszę, że już tydzień przed ślubem jakieś tam mieli przyjęcia... ale u nas tego nie ma nie robi się.”</p> <p>„Jak wnuczka miała ślub...to zaczęli w worku butelki trzaskać, dzień przed ślubem...pod altanką se wypili wódkę...wszystko posprzątali sami i wynieśli”.</p> <p>Wesele „stąd wychodziła do ślubu, ślub miała w Psarskie, potem wesele miała w lokalu, tam było przyjęcie ...tam witana była Para Młoda chlebem, drzwi zamknęli przed nimi, musieli pukać, poczęstowali ich chlebem i solą i dopiero wtedy na salę ich wpuścili... Pan młody przez próg przynosił...nie widziałam, żeby rzucali kieliszkami...są potem oczepiny”.</p>

		„Przy stole, koło młodej pary rodzice i chrzestni a potem jak każdy usiadł...”.
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>„Teraz to jest tylko tak, ja na przykładzie męża...to przyjechał ze zakładu pogrzebowego z Szamotułach...mają umowę z parafią...syn ubrał sam ..., ale oni z firmy ubierają też...zabierają zmarłego do chłodni...i tylko przywożą w dzień pogrzebu...cała obsługę pogrzebowa jest przez firmę...oni niosą do grobu...bo u nas do kościoła nie wnoszą...tylko jest msza święta w kościele... firma to zakrywa w ziemi”</p> <p>„Kiedyś to wszystko było w domu, teściowie moi leżeli jeszcze w domu...w dzień pogrzebu szedł pochód...wóz taki specjalny był (karawana) i na to wkładali trumnę jak ktoś ze życzyl to z domu ksiądz prowadził i do kościoła wszyscy szli...potem jak wybudowali kaplice to do kaplicy prowadził”.</p> <p>„Potem jak wybudowano kapliczkę, to jak zmarł to go od razu do kapliczki wynoszono”.</p> <p>„Kiedyś poczęstunek to był w domu...teraz to ludzie u tego Winiaszewskiego się robi...on tam ma budynek, wesele i pogrzeby się tam robi...nikt do domu teraz gości nie sprasza”.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Brak informacji.

III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>Krzyży jest dużo...na przedzie jest w Zajączkowie figura.</p> <p>Figura Matki Boskiej, murowana.</p> <p>„Kaczmarki ufundowali te figurę...kiedyś tam był krzyż. Ponieważ Niemcy to zniszczyli to figura jest zrobiona”.</p> <p>Niemcy robili szosę.</p> <p>We wiosce jest krzyż (w Zajączkowie).</p> <p>Na Hubach są 2 krzyże.</p> <p>Jest też figura Matki Bożej Fatimskiej w kapliczce.</p>
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Na Objawienie Matki Bożej Fatimskiej z Psarskiego Kościoła przychodzą z pielgrzymką każdego 13 dnia miesiąca od maja do października. Tu jest msza święta i uroczystość, wieczorem.”
6.	Lokalne odpusty	Na 15 sierpnia na Matki Boskiej Wniebowziętej.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	„To w domu sobie robili święto, dziękowali Bogu, że wszystko zebrane..., bo wieniec, to parafia robi i wtedy z każdej wioski jeden mężczyzna i 2 kobiety idą delegacja...na uroczystą mszę świętą na dożynki.”
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	„Tylko we współdziale ze sołtysem, OSP, na Św. Floriana jest msza (4 maja), Dzień Kobiet, Dzień Dziecka”.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>Koło Gospodyń Wiejskich było od lat 60-tych. Informatorka była też radną w Gromadzkiej Radzie w Nojewie; była też przewodniczącą Koła Gospodyń Wiejskich, „ale tylko tu w Hubach. Bardzo miłe były te panie, już ich dużo dzisiaj nie żyje”.</p> <p>„Kurs gotowania organizowałyśmy, kurs szycia (w szkole robiony był). Spotkania, przyjęcia w szkole, kuchnia tam była, piec gazowy to dostałam w banku w nagrodę. Jak gmina sprzedała te szkołę to się wszystko rozsypało (więcej jak 20 lat temu), synowa teraz próbuje tu coś robić. Sylwestra zawsze żeśmy w szkole robili. Potańcówki różne, bo koleżanka z Koła lubiła grać na akordeonie. To tylko Huby się tu trzymały, wioska (Zajączkowo) miała swoją świetlicę.”</p> <p>OSP jest.</p>